

Vägledande ställningstagande om återkallelse och upphävande av beslut

Valmyndighetens ställningstaganden innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor. De är styrande för Valmyndighetens verksamhet och vägledande för valadministrationen.

Detta ställningstagande har uppdaterats och ersätter tidigare beslutat ställningstagande från den 12 augusti 2022.

1 Sammanfattning

Valmyndigheten bedömer att det bör vara möjligt att återkalla en anmälan eller begäran fram till beslut i ärendet och att det även därefter bör vara möjligt att upphäva ett beslut, efter begäran från enskild, så länge det aktuella ärendet inte överklagats. En återkallelse som sker under tiden fram till att ett beslut har fattats i frågan ska leda till en avskrivning av ärendet.

Valmyndigheten bedömer att återkallelse eller begäran om upphävande kan ske av ett parti i fråga om ärende om anmälan om partiets deltagande i val, anmälan av kandidater och begäran om utläggning av valsedlar. Valmyndigheten bedömer också att återkallelse och begäran om upphävande kan ske av en kandidat ifråga om samtycke eller förklaring om samtycke till kandidatur.

Det bör enligt Valmyndigheten vara möjligt att upphäva beslut

- om partiets deltagande i val och partiets begäran om utläggning av valsedlar fram till det att röstningen i ett val startar (för allmänna ordinarie val 45 dagar före valdagen),
- om partiets anmälan av kandidater fram till den tidpunkt då ett samtycke senast kan lämnas in inför val (fredagen före valdagen), och
- rörande kandidaters förklaringar och samtycken fram till den tidpunkt då ett samtycke senast kan lämnas inför val (fredagen före valdagen).

2 Gällande rätt m.m.

Varken i vallagen (2005:837) eller förvaltningslagen (2017:900) regleras möjligheten att återkalla en anmälan, begäran eller ett beslut uttryckligen.

En myndighet får och i vissa andra situationer ska ändra sitt eget beslut. Den enskildes rätt till en förmån av personlig eller ekonomisk natur ska alltid skyddas mot myndigheters agerande. (37-38 §§ förvaltningslagen)

Vallagen reglerar endast vem som får överklaga beslut att fastställa utgången av ett val eller beslut om att utse nya ledamöter eller ersättare (15 kap. 4 § vallagen). För övriga beslut tillämpas förvaltningslagens bestämmelse som anger att ett beslut får överklagas av den som

beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot (42 § förvaltningslagen). Valprövningsnämnden har i flera beslut bedömt att en enskild person inte är behörig att föra talan mot beslut att registrera partibeteckning. Liknande bedömning har gjorts gällande enskilds rätt att överklaga registrering av anmälan om deltagande i val och angående partiers anmälan av kandidater. (Förvaltningsrätten i Göteborgs mål nr 11397-18, Kammarrätten i Göteborgs mål nr 5051-18, HFD:s mål nr 34-19, Valprövningsnämndens beslut 2018:5 (dnr 5-2018, 9-2018 och 14-2018), 2018:444, 2018:512, 2018:727 och 2019:69)

Det bedöms vara en grundläggande princip för demokratiska val att väljarna ges möjlighet att rösta i enlighet med ett rationellt grundat beslut i de frågor som valet gäller. Det är också av vikt att en person inte tvingas in i en oönskad kandidatur. (Prop. 2013/14:48 s. 57 ff.)

3 Bedömning

3.1 Parts möjlighet att återkalla eller begära upphävande av beslut

I enlighet med väl etablerad svensk förvaltningstradition och allmänna principer kan en frivillig ansökan, anmälan eller begäran alltid återkallas av den som gjort densamma fram till dess att beslut har fattats i frågan.

Även efter det att ett beslut fattats är det vanligtvis möjligt för en enskild att begära att beslutet upphävs så länge som detta inte skulle påverka någon annan enskild negativt och det aktuella ärendet inte har överklagats. Denna möjlighet följer också av grundläggande principer i svensk förvaltningsrätt.

3.2 Vem är part?

Ifråga om vem som ska bedömas vara sådan part som kan återkalla en anmälan eller begäran eller kräva att ett beslut i ett valärend upphävs saknas uttryckliga regler. Ledning torde dock kunna hämtas från vem som får överklaga ett beslut.

Enligt Valmyndighetens bedömning ska ett parti som återkallar sin egen anmälan om deltagande i val, om kandidater eller begäran om utläggning av valsedlar ha ställning som part. Någon annan kan inte inta partsställning i sådana ärenden.

Vidare ska en kandidat som återkallar sin egen förklaring eller sitt eget samtycke ha ställning som part. Någon annan kan inte inta partsställning i sådana ärenden.

En återkallelse ska ske på samma sätt som anmälan. Om det finns skäl ska bör myndigheten be avsändaren att bekräfta att hen är rätt person, exempelvis genom en underskrift.

3.3 När kan ett beslut upphävas?

Det föreligger enligt Valmyndighetens bedömning skäl för de beslutande myndigheterna att ta ställning till under vilken tid det är lämpligt att upphäva ett fattat beslut.

Ärenden om val ska handläggas i god tid före valdagen. Vid ordinarie val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige samt vid val till Europaparlamentet startar röstningen med brevröstning från utlandet 45 dagar före valdagen. Väljare som använder sig av möjligheten att brevrösta saknar under ett antal dagar fullständig information om vilka partier som ställer upp i valen eftersom ett parti kan anmäla deltagande i valet fram till 30 dagar före valdagen.

Röstmottagningen startar 24 dagar före valdagen hos utlandsmyndigheterna och 18 dagar före valdagen i samband med förtidsröstning i kommunerna.

Det är en grundläggande princip för demokratiska val att väljarna ges möjlighet att rösta i enlighet med ett rationellt grundat beslut i de frågor som valet gäller. För att det ska vara möjligt bedömer Valmyndigheten att det är av stor betydelse att det klarläggs vilka partier och kandidater som ställer upp i valet. Det är primärt partiernas ansvar att tillgodose väljarnas behov av tydlighet i fråga om vilka partier som ställer upp i val och vilka kandidater som kan väljas. Det är också av vikt att en person inte tvingas in i en oönskad kandidatur.

Valmyndigheten bedömer med beaktande av ovan att det bör vara möjligt att upphäva ett beslut

- om partiets deltagande i val och partiets begäran om utläggning av valsedlar fram till det att röstningen i ett val startar (för allmänna ordinarie val 45 dagar före valdagen),
- om partiets anmälan av kandidater fram till den tidpunkt då ett samtycke senast kan lämnas in inför val (fredagen före valdagen), och
- om kandidaters förklaringar och samtycken fram till den tidpunkt då ett samtycke senast kan lämnas inför val (fredagen före valdagen).

För att ett beslut ska kunna upphävas inom dessa tidsgränser bör en komplett begäran om upphävande av beslut ha kommit in till myndigheten senast en arbetsdag innan. En senare återkallelse ska dock inte med automatik leda till avslag, utan en prövning måste ske i varje enskilt fall.

3.4 Återkallelse av alla anmälda kandidater

Det händer att ett parti vill återkalla anmälan av samtliga kandidater. Om den beslutande myndigheten anser att beslutet rörande partiets anmälan av kandidater kan upphävas och det innebär att inga kandidater kvarstår, bedömer Valmyndigheten att partiet ska anses ha icke anmälda kandidater, det vill säga en så kallad oläst lista. Så länge det fortfarande finns tid att anmäla kandidater kan partiet på nytt läsa sin lista.

Detta ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens nämnd.

Ställningstagandet har uppdaterats i beslut fattat av kanslichef Anna Nyqvist.